

Biobrikettel az energiaszegénység ellen

MAGYARORSZÁG

Összefoglaló az esetről

A Biobrikett programot Magyarország egy olyan hátrányos helyzetű régiójában hozták létre, ahol a munkanélküliségi ráta magasabb az országos átlagnál, és sokan élnek a szegénységi küszöb alatt. A célterület egy roma falu, amelynek lakói Magyarországon társadalmilag marginalizált csoportnak számítanak, és nehezen jutnak fűtésre alkalmas tüzelőanyaghoz. A projektet az Igazyöngy Alapítvány és Művészeti Iskola dolgozta ki. A projekt hozzájárul új munkahelyek teremtéséhez és a közösség megerősítéséhez, csökkenti az érintett családok fűtési költségeit, és megmenti a helyi erdőket az illegális kivágástól.

Miért példa az energia állampolgárságra?

Egyedülálló, hogy az eredetileg társadalmi problémákkal foglalkozó civil szervezetek olyan megoldást próbáltak találni, amely az életminőség javítását a környezeti fenntarthatósági megközelítéssel ötvözi. A Biobrikett program olcsó technológiát használ, hogy környezetbarátabb, energiatakarékosabb és költséghatékonyabb életkörülményeket teremtsen.

ENERGIA-
TERMELÉS/
FOGYASZTÁS

KOLLEKTÍV

VIDÉKI

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának támogatásával, a 101022492 számú támogatási szerződés keretében valósul meg.

IGAZGYÖNGY
ALAPÍTVÁNY

Célok

1. Lehetővé tenni a rászorulóknak számára, hogy otthonukat (egészségesen és hatékonyan, tisztességes áron) fűthessék, ezáltal csökkentve az energiaszegénységet;
2. A környezetszennyezés megszüntetése és a környezettudatosság növelése a kézzel készült biobrikettekkel, amely olcsó és környezetbarát tüzelőanyag;
3. A fűtőanyag illegális beszerzésének (pl. faanyaglopás) visszaszorítása.

Esetttörténet és tipológia

A projekt kezdeti ("álomszerű") elindulása és fejlődése után már nem fejlődik vagy változik. Bár az infrastruktúra és a nyersanyagok rendelkezésre állnak, a civil szervezetnek - annak ellenére, hogy munkalehetőséget és olcsó vagy ingyenes tüzelőanyagforrást kínál - nehézséget okoz a helyi lakosság motiválása a részvételre. Így az ügy aktivitási szintje megváltozott. A módszer és a körülmények nem változtak, és a civil szervezet reméli, hogy a jövőben a helyi lakosok hozzáállását meg tudja változtatni.

Esetttörténet

A módszertani
összefoglaló
[ITT](#) olvasható!

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának támogatásával, a 101022492 számú támogatási szerződés keretében valósul meg.

grⁱⁿdependent
Intézet

Első fázis: Létrehozás és elindítás, 2011 - 2018

A körülmények "szerencsés kombinációja" volt, hogy ez a projekt a semmiből létrejöhetett. A forró nyár egybeesett némi mezőgazdasági maradékkal és az önkéntesek elérhetőségével, így az eset viszonylag informálisan indult. Az eset létrejöttében kulcsszereplő az Igazgyöngy Alapítvány vezetője, aki személyisége és az innovációhoz való hozzáállása miatt tud inspirálni másokat, és mindig arra törekszik, hogy egy lépéssel tovább menjen, és a lehetetlent is lehetővé tegye.

A biobrikettgyártás beindításához használt technológia úttörő volt a régióban, mivel a low-tech megközelítés miatt a helyben rendelkezésre álló mezőgazdasági hulladékot használta fel. A technológia bevezetésében nagy szerepet játszott egy szakértő, Feldmár Nóra, aki mesterszakos diplomamunkája kapcsán segített adaptálni egy olyan modellt, amelyet más, külföldi településeken látott.

Az Igazgyöngy Alapítvány egész megközelítése a családok generációs szegénységből való kitörésének segítésére szintén egyedülálló és úttörő jellegű. A biobrikett-program ennek az átfogó

megközelítésnek a része, mivel a helyi erőforrásokra alapozott, hosszabb távú megoldást kívánt teremteni az otthonok fűtésére, és egyúttal helyi embereket foglalkoztatott (akik később felhasználhatják az általuk előállított brikettet). A low-tech megoldások fő társadalmi előnye egyszerűségükben rejlik; használatuk önellátóbbá, függetlenebbé és magabiztosabbá teszi a közösséget, miközben a helyi lakosok könnyen részt vehetnek benne és elsajátíthatják a szükséges készségeket és kompetenciákat.

	Egyéni			Kollektív	
	Háztartás szintjén	Szervezetbe ágyazott	Nyilvános, társadalmi szintű	Civil és hibrid közösségi kezdeményezések	Társadalmi mozgalmak
 Reformatív	Első típus	Harmadik típus	Ötödik típus	Hetedik típus	Kilencedik típus
 Transzformatív	Második típus	Negyedik típus	Hatodik típus	Nyolcadik típus	Tizedik típus

Fő típus: Nyolcadik típus

Transzformatív / Kollektív, civil és hibrid közösségi kezdeményezés

Második fázis: Kihívásokkal való szembesülés, 2018 -tól

2018-ban, miután a brikettlógép integrálása a gyártási folyamatba a korábban kézzel végzett munka nagy részt kiváltotta, új szakasz kezdődött a projektben. Az önkéntesek továbbra is a helyi lakosokkal dolgoztak, de a javuló technikai helyzet sem segített elkerülni a program aktivitásának fokozatos visszaesését. Ennek oka, hogy 1) kihívást jelentett a helyiek motivációjának fenntartása, különösen akkor, amikor a közüzemi költségeket (gáz, áram, fa) a központi kormányzat ellenőrzi, és viszonylag alacsony áron tartja ("hogy megvédjék a szegény családokat az áringadozásoktól"), valamint 2) mind a kézzel sajtolt, mind a szalmabrikett több hamut tartalmaz, ezért több tisztítást és figyelmet igényel; 3) a fogadó alapítvány vezetői nem látnak valódi hosszú távú politikai akaratot a jelentős

társadalmi változásokra; és 4) magának az alapítványnak is vannak energetikai problémái a 2022-ben kezdődött energiaválság miatt.

	Egyéni			Kollektív	
	Háztartás szintjén	Szervezetbe ágyazott	Nyilvános, társadalmi szintű	Civil és hibrid közösségi kezdeményezések	Társadalmi mozgalmak
 Reformatív	Első típus	Harmadik típus	Ötödik típus	Hetedik típus	Kilencedik típus
 Transzformatív	Második típus	Negyedik típus	Hatodik típus	Nyolcadik típus	Tizedik típus

Fő típus: Nyolcadik típus

Transzformatív / Kollektív, civil és hibrid közösségi kezdeményezés

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának támogatásával, a 101022492 számú támogatási szerződés keretében valósul meg.

Az energia állampolgárság fenntarthatósági szempontjai

Az alapítvány rendelkezik a célok kitűzéséhez és eléréséhez szükséges vezetéssel. **A résztvevő helyiek önállóan dönthetnek arról, hogy élnek-e a lehetőséggel, dolgoznak-e a brikett előállításán, vagy csak olcsón vásárolnak, tehát nem részei a projekt döntéshozatali folyamatának, mégis magatartásukkal befolyásolják a programot.**

Állampolgári kontroll
Az állampolgárok hatékony ellenőrzést gyakorolnak, és szavazataikat figyelembe kell venni

Bár nem említik kifejezetten, **a környezetbarát üzemanyag-előállítás felváltja a karbon-intenzívebb kibocsátási forrásokat és a nem fenntartható fogyasztási gyakorlatokat.**

Karbonkibocsátási korlát
A karbonkibocsátási korlát implicit figyelembe vétele

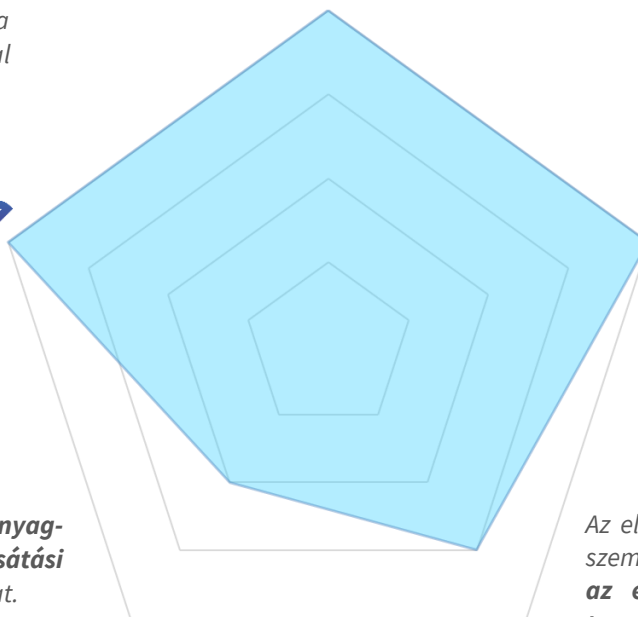

Az alapítvány célja, **hogy felkészítse a közösséget egy demokratizált és önrendelkező jövőre, hogy az alapítvány erőfeszítéseire végül ne legyen szükség, és fokozatosan megszűnhessenek.** Az alapítvány azt szeretné, ha a helyiek képesek lennének saját életük irányítására és menedzselésére. Így ez az egyik fő szempontjuk, és céljuk, **hogy felhatalmazzák a lakosokat arra, hogy külső tüzelőanyag-forrásokra való támaszkodás nélkül fűthessék otthonaikat.**

Demokratikus energiarendszer

A demokratikusabb energiarendszer kialakítása az eset egyik központi kérdése, és a jövőkép része

HÁTRÁNYOS
HELYZETŰ
CSOPORTOK

Néhány földrajzi korlátozástól eltekintve (a projektben elsősorban helyiek vesznek részt, és a mobilitás problémát jelent a régióban) bárki csatlakozhat, részt vehet a brikettgyártásban, és részesülhet az eredményekből. **Ez lehetővé teszi az energiaszegénység csökkentését, nemi korlátok vagy egyéb részvételi kritériumok nélkül.**

Egyenlőség és igazságosság

A részvétel teljes mértékben nyitott mindenki számára

Az elsődleges cél az energiaszegénység enyhítése, de a környezetvédelmi szempontok is szerepet játszottak a technológiai fejlesztési folyamatban, és **az eredmény egy környezetbarát nyersanyag lett. Az alapanyag természeténél fogva szintén környezetbarát (mezőgazdasági melléktermékek/maradékok).** Továbbá **a brikett előállításának módszere alacsony technológia- és energia-igényű.**

Környezeti fenntarthatóság

A környezeti fenntarthatóság a folyamat része, de a fő hangsúly az energián van

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának támogatásával, a 101022492 számú támogatási szerződés keretében valósul meg.

További információ

facebook.com/igazgyongyalapitvany.hu
instagram.com/igazgyongyalapitvany
youtube.com/channel/UC6BJHNPUYvwhPJdifBCLcg

www.igazgyongyalapitvany.hu

info@igazgyongyalapitvany.hu

Hivatkozások

- Az eset különböző aspektusairól rendelkezésre álló információk az eset honlapján (utolsó letöltés: 2023.09.30.):
  - <https://igazgyongyalapitvany.hu>
  - <https://igazgyongyalapitvany.hu/en/our-work/job-creation>
- Az esetről készült tanulmány az ENERGISE projektben: <http://energise-project.eu/projects> (utolsó letöltés: 2023.04.30.)
- Rosa Luxembourg Stiftung Brussels Offices (2016). Heating project to reduce energy poverty in Told, Hungary. A Hungarian Roma village overcomes energy poverty. URL: <https://energy-democracy.net/told-hungary> (utolsó letöltés: 2023.04.30.)
- Interjúk az Igazgyöngy Alapítványnál dolgozó, a programot kidolgozó és működtető személyekkel
- Vadovics, E., Szöllőssy A., és Vadovics K. (2023). Introduction and Methodology for the EnergyPROSPECTS Detailed Case Summary Reports. EnergyPROSPECTS (PROactive Strategies and Policies for Energy Citizenship Transformation). Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10075408>

A képek forrása

<https://igazgyongyalapitvany.hu>

Az esettanulmány szerzői

Feltérképezés és részletes esettanulmány:

Csiki Eszter és Szöllőssy Anita, GreenDependent Intézet

Összefoglaló eseteírás:

Vadovics Kristóf, Vadovics Edina és Szöllőssy Anita, GreenDependent Intézet

Fordítás:

Mihály Edina, GreenDependent Intézet

A fordítás szakmai ellenőrzése:

Vadovics Edina, GreenDependent Intézet

Az EnergyPROSPECTS projekt konzorciuma

University of Galway (GAL)

University Road, H91 TK33, Galway, Írország

OLLSCOIL NA GAILLIMHE
UNIVERSITY OF GALWAY

Université libre de Bruxelles (ULB),

Avenue Franklin Roosevelt 50-1050, Bruxelles, Belgium

UNIVERSITÉ
LIBRE
DE BRUXELLES

GreenDependent Intézet (GDI),

2100 Gödöllő, Éva u. 4., Magyarország

grⁱⁿdependent
Intézet

Universiteit Maastricht (UM),

Minderbroedersberg 4-6, 6200 MD, Maastricht, Hollandia

Maastricht University

Applied Research and Communications Fund (ARC Fund),

Alexander Zhendov Street 5, 1113, Sofia, Bulgária

ARCFUND

Notre Europe – Institut Jacques Delors (JDI),

18, rue de Londres 75009, Paris, Franciaország

Penser l'Europe • Thinking Europe • Europa denken

University of Latvia (UL),

Raiņa bulvāris 19, LV-1586, Riga, Lettország

UNIVERSITY
OF LATVIA

Technische Universität Berlin (TUB),

Straße des 17. Juni 135, 10623, Berlin, Németország

Technische
Universität
Berlin

Universidade da Coruña (UDC),

Rúa da Maestranza 9, 15001 A Coruña, Spanyolország

UNIVERSIDADE
DA CORUÑA

Ez a projekt az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programjának támogatásával, a 101022492 számú támogatási szerződés keretében valósul meg.

grⁱⁿdependent
Intézet